

המקנא פרק ראשון סוטה

יב.

תורה אור השלם

1. על כן היתה חכמה לקבל בן יסנה הקניני לנחלה על היום הזה יען אשר מלא אחרי יי אלהי יי והישע יד יד ולאשחור אבי תקוע היה שתי נשים הלאה ועצרה
2. דברי הימים א ד ה וצדק ואלהי עזרת
3. דברי הימים א ד ז וצדק ואלהי עזרת
4. ויהו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד והיארה תשליכו וכל הבת תחיון
5. ויהו אש שבת לוי ויהו את בת לוי
6. ותגור אומר ויהו לך ועל הדין נגה אור
7. מושיבו עקרת הבית אהי הקניני שמחה ללוי
8. ויש אשת עמרם ויבד בת לוי אשר ולדה אתה ללוי במצרים ותלד לעמרם את אהרן ואת משה ואת מרים אחותם כמדבר כי נט
9. ותהר נאשה ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא ותצטרף שלשה ירחים שמת ב ב ויהו אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך בראשית א ד ואלא יכלה עת הצפני ותקח לו תבת נקא ותחטרה בחמר ובקפת ותשש בה את הילד ותשש בסוף על שפת היאר שמת ב ג ושועלים קניני מנחלים כרמי וקרני מנחלים כ טו השירים א טו

דיקא נמי דכסיו. קרא אחרינא. כי משמעו ככלל לא קריה בן קנא דכתיבי צעמיאל (שופטים ב) אלא הקניני מלנשי ביתו ומגדוליו של קנא: **עוובה שהכל עוובה.** שמתחילה תולנית היתה כדקרי לה הכא יריעות (ד'ה"א ז) ולקמן קרי לה נמי חלאה (ד'ה"א ז) ועוובה שעוובה כל נחורי ישראל מלש אומה: **והא מיסב נכסה.** דכתיבי וממת עוובה ויקח לו וגו' [נס] אלאה אחמיה הואי: **לשם שמים.** כגון זו שהיתה חולה ונשאה לשם שמים שבדק בלמיה אהין ומשה ואלה אומם דקייס ורוב ננים דומין לאחי האם ב"ב גיש נוחלין (דף ק:). **ליריעום.** בלי תואר דלמומיות דמתמת חוליה היתה וירקוקם: **בוניה.** אלו שמות

אחרים אומרים נז"ד כשהוא מוחל. ומקשים מדקאמר ר"מ טוב שמו מכלל דלחמיה לאו היינו ר"מ ובשלהי הוריות (דף יג:). אמר דלסקיה לר"מ לחמיה ובפ"ק דנרכות (דף ט:). בגמרא מלימתי קורין שמע בשמיות (ו) אפליגו ר"מ ולחמיה וז"ל שראה בקוטרם לרפת שמועות שקיבל מלשפע בן אכניה קבעים בשם לחמיה מפני שהיה שמו אחר אלל שאר שמועות קבעים בשמו ולא מסתכל דהא לרבי נתן אסקו יש אומרים ואית לך שכל שמועותיו קבעו כן ולר"מ נמי עשו כיוצא בו אלא נראה דלחמיה דלסקיה לחמיה מור בו ואלה נכלל כשהוא מהול וכן נפ' קמא דנרכות(א): **חמר** כבחזין וזפת כפפנים. פירש רבי בשם ר"ש בר קלונימוס זה חוה נתון המינה והחמר היה מכסה את הזפת אלל מנחון לא ויפסה שלא ירגישו כי הגומא דומה לקנה היאור ולא יצמינו המינה בחון קנה היאור: **בשעלי**

דיקא נמי דכתיבי י'הקניני ש"מ עוובה זו מרים ולמה נקרא שמה עוובה שהכל עוובה מתחילתה הוליד והלא מינסב הוא נסיב לה א"ר יוחנן כל הגושא אשה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה יריעות שהיו פניה דומין ליריעות ואלה בניה אל תקרי בניה אלא בונייה ישר שיישר את עצמו שובב ששייב את יצרו וארדון שרדה את יצרו ואיכא דאמרי על שהיו פניה דומין לורד ואלאשחור אבי תקוע היו שתי נשים חלאה וגערה אשחור זה כלב ולמה נקרא שמו אשחור שהושחרו פניו בתעניות שמו לה כאב תקוע שתקע את לבו לאביו שבשמים היו שתי נשים געשה מרים כשתי נשים חלאה וגערה לא חלאה וגערה הואי אלא בתחילה חלאה ולבסוף גערה ובני חלאה צרת וצהר ואתנן צרת שנעשית צרה לחברותיה צהר שהיו פניה דומין כצהרים אתנן שכל הרואה אותה מוליד אתנן לאשתו ויצו פרעה לכל עמו א"ר יוסי בר' חנינא אף על עמו גור ואמר ר"י בר' חנינא שלש גזירות גור בתחילה אם בן הוא והתנן אותו ולבסוף כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו ולבסוף אף על עמו גור ויולך איש מבית לוי להיבן הלך אמר רב יהודה בר זבינא שהלך בעצת בתו תנא עמרם גדול הדור היה כיון (שראה שאמר) פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו אמר לשואו אנו עמלין עמד וגירש את אשתו עמדו כולן וגירשו את נשותיהן אמרה לו בתו אבא קשה גזירתך יותר משל פרעה שפרעה לא גור אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות פרעה לא גור אלא בעוה"ז ואתה בעוה"ז ולעוה"ב פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת אתה צדיק בודאי שגזירתך מתקיימת שנאמר ויתגור אומר ויקם לך עמד והחזיר את אשתו עמדו כולן והחזירו את נשותיהן ויקח ויחזור מיביע ליה א"ר יהודה בר זבינא געשה א"ל מעשה ליקוחין הושיבה כאפרית וארדון ומרים מקרין לפניה ומלאכי השרת אמרו אמר ר' זאבנים שמחה את בן לוי אפשר בת מאה ושלושים שנה הוויא וקרי לה בת דא"ר חמא בר' חנינא זו יוכבד שהורתה בדרך ולידתה בין החומות שנאמר אשר ילדה אותה ללוי במצרים לידתה במצרים ואין הורתה במצרים א"ר יהודה ש שנולדו בה סימני נערות ויתרה האשה ותלד בן והוא הות מיעברא ביה תלתא ירחי מעיקרא א"ר יהודה בר זבינא מקיש לידתה להורתה מה הורתה שלא בצער אף לידתה שלא בצער מכאן לנשים צדקניות שלא היו בפיתקה של חוה ותרא אותו כי טוב הוא תניא ר"מ אומר טוב שמו ר' יהודה אומר טוביה שמו רבי נחמיה אומר הגון לנביאות אחרים אומרים נולד כשהוא מהול ויחמיה אומרים בשעה ששולד משה נחמלא הבית כולו אור כתיב אור תרא אותו כי טוב הוא וכתיב התם וירא אלהים את האור כי טוב ותצטרפו שלשה ירחים דלא מנו מצרים אלא משעה דאהדרה והיא הות מיעברא ביה תלתא ירחי מעיקרא ואלא יכלה עוד הצפינו אמאי תצפניה ותיוול אלא כל היכא דהוו שמעי מצראי דמתיליד ינוקא ממשו ינוקא התם כי היכי דלישמעניהו ומעוי (בהדיהו) דכתיבי יי אחוה לנו שועלים שועלים קמנים וגו' ותקח לו תבת נקא מאי שנא גומא א"ר אלעזר יימיבן לצדיקים שממונם חביב עליהן יותר מונופן וכל כך למה לפי שאין פושטין דיהן בגול רבי שמואל בר נחמני אמר דבר רך שיכול לעמוד בפני דבר רך ובפני דבר קשה ותחמרה בחמר ובזפת תנא חמר מבפנים וזפת מבחוץ כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע ותשם בה את הילד ותשם בסוף רבי אלעזר אומר ים סוף רבי שמואל בר נחמני אמר אגם

דיקא נמי דכסיו. קרא אחרינא. כי משמעו ככלל לא קריה בן קנא דכתיבי צעמיאל (שופטים ב) אלא הקניני מלנשי ביתו ומגדוליו של קנא: עוובה שהכל עוובה. שמתחילה תולנית היתה כדקרי לה הכא יריעות (ד'ה"א ז) ולקמן קרי לה נמי חלאה (ד'ה"א ז) ועוובה שעוובה כל נחורי ישראל מלש אומה: והא מיסב נכסה. דכתיבי וממת עוובה ויקח לו וגו' [נס] אלאה אחמיה הואי: לשם שמים. כגון זו שהיתה חולה ונשאה לשם שמים שבדק בלמיה אהין ומשה ואלה אומם דקייס ורוב ננים דומין לאחי האם ב"ב גיש נוחלין (דף ק:). ליריעום. בלי תואר דלמומיות דמתמת חוליה היתה וירקוקם: בוניה. אלו שמות

עלה שנגאה וישאה נכונה כשאר נשים בנישואין וביניה ישר ושובב (וארדון): **שיישר את עלמו.** מלגעות את טעות המרגלים: **ששייב את עלמו.** מעמלן. לשון הנח השובבה (ירמיה לא) יולאנית ומורדת. והכי נמי קרי ליה מרד בקרא לחרינא על סם שמרד בעלמ מרגלים: **סרדה** כילרו. שהיה מקימו לטעות עמלן: **השוסמרו פניו.** שקבל עליו תעניות הרבה שייכל מעמל מרגלים: **שנעשה לה כאב.** להמטק נה נרפואות ומזונות הגרינן לחולה: **שקטק את לבו לאביו שבשמים.** שלא להיות בעלמ מרגלים: **תלסא.** חולי: **ולכסוף נערה.** שנתרפאה ממלה ולמדה כחומר פנים כנערה: **ובני תלסא.** ובנייה חלאה (שנענית ומתפלת משוכחין היו להיות צרת וזהר ואתנן: **לרה כחכוסוס.** מתקנאות ביוסיה: **מולין אסון לאשמו.** שהיה מתחלה למשכך נשים: **אף על עמו גור.** דרש רבי נתנאל (א) יוס שגולד משה אמרו צאטנגנינו היום גולד מושיעין של ישראל ואין אנו יודעים אם מלרי הוא או יהודי ועמד וקיצן כל עמו ובקש מהן ליתן לו הנולדים בו ביום וגור אף על עמו: **בשחילה והמקן אסו.** לא הוסיב שומרים אלא סמך על המילכות: **פלוניסו.** שפלוניסו שומרין וקסדורין לדבר: **ולכסוף על עמו.** דכפרשית. וכיון שעבר היום ועדיין רוחין צאטנגנינו שלא לקה העמיר הגזירה עד יום שהושלך ליאור: **גדול הדור סיו.** והיו הכל נשמעין לדבריו: **על הזכרים ועל הנקיבות.** שלא יולדו לא זכר ולא נקיבה: **אלא בעולם הוה.** שגולדים ומתים וחוזרים ומתים הן לעוה"ב. אמה גזרת בעולם הזה ובעולם הבא שפיון שאינם נולדים אינן כאין לעולם הבא: **בס מאה ושלושים.** דמפפנס וחזיל שגולדה בירידתן למצרים וישראל עמדו סם ר"י שנה ומשגולד מה לא נמעכבו אלא פ' עינים דכתיבי ומשה בן שמונים שנה וגו' דכרס אל פרעה (שמות ז) וחומה שנה ילאו מנאל שעברו מירידתם עד שגולד משה ק"ל שנה וכשהחזיר עמרת את ויכבד(א) היתה מעוברת ממשה כדאמרין לקמן בשמעמין: **דאמר רבי חמא.** גיש נוחלין(ט): **זו יוכבד.** כפרטן של יורדי מצרים(ט) אמה מואל שנעיס חקר אמת ויכללן אמה אומר הבאה מלמיה שבעים(ט) זו יוכבד שהשלימה מניין כניסתן לעיר: **סימני נערום.** מורה ליי עולמיה כחורח כנשים ובחורח פניו ופסטו הקמטים: **אפיהו הוה מיעברא ביה תלתא ירחי מעיקרא.** מקמי דאהדרה כלקמן: **מקיש לידתה וכו'.** לא נכתב הרינו זה

הגהות הב"ח
(א) י"ח ד"ה ג' בת תלמי
(ב) ר"ח יוכבד כדר היתה:
(ג) ר"ח אהרן ויחי הקניני שדור מנחלים: (ד) ר"ח דבר קר ויחי יהודה ויחזק כלטן הוא ינוקא ויגבר אלל דבר רך נתקל ויזקק לחמיה: (ה) תוס' ד"ה לחמיה ויחי אפליגו ר"מ. כיצ' ש"ן ויכ' דף טו דף כ"ג כחוס' ד"ה נתן ח"ל שם מילוי קיטאי ז':

גליון הש"ס
רש"י ד"ה שייב את קעטו בו וה"ל ק"ל ליה סיד. דה"א ז י:

מוסף רש"י
וקרי לה בת. ששה הוא ליה למכתב. ותנן דנת מהה שולטס היתה דא"ר חמא בר' חנינא זו יוכבד כו'. וית ליה דקאמר קרא היינו נה ליה משה. כהו לו ליה ואלא נה ליה קאשיב לה כההו לפי שלא כלה למצרים אלא כגון אמה ולידה בין החומות. כגומי בחון מצרים ומתום דקאמר נדוך בני הורתה. קאמר נמי בין החומות בני לידתה ושבים ב"ב ק"ל. אשר ילדה. קרא מיראל הוא הוה כהר מתיב בת לוי ושם קב). כשנכנסו לתוך החומה ילדתה היתה הפליטה מן שבעים (בחדר כי נוס). אלא משעה דאהדרה. שמו לה התנאים מוס השחירה היא וליהו לששה חמישים חום אחד, שהיילת לשעה וילת המועטין ויהי נדקו אחריה לטוף תשעה ושמונים ז'.

בגור דין שלה ויטר גזירות קללתה דעצנו והרינו: **הגון לנביאות.** רלמה צרות הקודש שמת (לילה הגון) לנבואה: **ולנבואה שלש ירחים.** שלשה חדשים יכלה להפניו שלא הלכו המצרים לבדוק אחריה אלל לטוף פשעה חדשים משחירה היא ויהי מיעברא ביה תלתא ירחי מעיקרא ומהכא נפקא לן: **אמאי פלפניה וסיויל.** מאלה שלפין כמסמרים היה דכתיבי ותלפניהו מה יש לה ללג: **ומעוי הפס.** ולועק סם ודך מיוק ללעוק כששומע קול מיוק חנינו: **אחוה לנו שועלים.** נת קול אומר למי הים אחוה לנו שועלים הקנינים (ט) המתגבלים את הכרמים בהיותם סמלר בעוד הפרי קטן: **שחביב עלינו ממוין.** שדמיו מועטין ואף על פי שהיה משתמר גופו יותר בשל עינים שקשים וחוקים: **דבר רך.** כזה הוא משתמר יפה מן הכל לפי שהדבר הקשה שבהם מוליכין אותו בחוקה (א) הוא נתקל והוא ינוקא וישכר אלל דבר קל נתקל ויזקק כאלן לחמיה: **ריח רע.** של זפת: **אגם**